

Enskild motion

Motion till riksdagen 2015/16:625

av Maria Strömkvist m.fl. (S)

Finsam

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om samordningsförbundens roll och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Det finns idag 80 samordningsförbund, och mer än 240 av landets 290 kommuner är med i något finsamförbund och flera kommuner planerar att gå med under 2016.

Det lokala engagemanget är stort kring välfärdsfrågorna, och Arbetsförmedlingen och Försäkringskassan stödjer detta arbete. De erfarenheter som finns är att samordningsförbund är en väl fungerande och hållbar struktur för att hantera samverkan mellan statens, landstingens och kommunernas verksamheter. Samordningsförbunden har bidragit till att uppbygga strukturer och personkännedom mellan myndigheter vilket underlättar hanteringen av förändringar som påverkar medborgare. Här märks en tydlig skillnad mellan de kommuner som saknar samordningsförbund och de som har.

Lokala utvärderingar visar på positiva effekter för medborgare som upplever att de blivit sedda, fått stärkt självkänsla, upplevt bättre hälsa. Detta har gjort att man fått ökad arbetsförmåga samt fått hjälp att ta itu med de problem som är ett hinder för att komma till en egen försörjning.

De samhällsekonomiska utvärderingar som samordningsförbundet själva har gjort, eller med stöd av Pay Off visar också på goda positiva effekter både på samhällsnivå och för samverkansparterna. Det mest positiva är att många människor som deltagit i Finsams olika aktiviteter har lyckats få ett arbete och egen försörjning.

I beskrivningen nedan redogörs och problematiseras några områden som är förutsättningar för att samordningsförbunden skulle kunna utvecklas för att bli mer effektiva. Inledningsvis beskrivs erfarenheter från aktuell forskning kring samverkan. Vårt sätt att organisera insatser kring välfärden genom stat och kommun och olika myndigheter har historiska förklaringar och anses inte alltid motsvara det moderna samhällets behov av att hantera komplexa frågeställningar och behov. Tjänster som erhålls blir i vissa fall fragmenterade på grund av ökad specialisering. Dessutom har antalet aktörer ökat genom privatisering och engagemang av idéburna organisationer. Avsaknaden av helhetslösningar riskerar att leda till onödig rundgång för individen eller passivitet då ansvaret upplevs som oklart. Genom forskningen har man visat att samverkan kan ske på flera olika sätt och med olika aktörer. Samverkan kan vara mer eller mindre utvecklad från ett kontaktmannaskap – samordningsfunktioner – till samlokalisering och gemensamma metoder. Samverkan som sker intersektoriellt och interprofessionellt är en av de svåraste formerna av samverkan. För att lyckas krävs stödjande strukturer – Finsam är en sådan stödjande struktur.

Den för staten förvaltningspolitiska inriktningen mot renodlingssträvanden och betoning på kärnverksamhet under de senaste åren inte haft samma genomslag som tidigare. En stor skillnad är att det idag finns en mer och allmän uppfattning bland myndigheter om vikten av att samverka. Myndigheter har i regleringsbrev i uppdrag att samverka, och exempelvis Arbetsförmedlingen och Försäkringskassan har under de senaste åren fått gemensamma uppdrag och utvecklat gemensamma metoder exempelvis för personer som är arbetslösa och sjukskrivna eller har aktivitetsersättning. Samverkan mellan stat, landsting och kommun har däremot inte utvecklats på samma sätt förutom genom samordningsförbunden.

Antalet samordningsförbund och deras verksamhet ökar i landet samtidigt som de statliga medlen inte ökar i samma takt. På sikt behövs några principer för vad som är en rimlig ekonomisk nivå för samordningsförbunden och hur fördelningen av medel skall ske. Idag kan vi konstatera att skillnaderna mellan förbundens stöd är mycket stor. Den analys av samverkansbehov som gjordes inför nuvarande lagstiftning behöver uppdateras. Den då bedömda målgruppen motsvarade cirka 300 000 medborgare. Vid senaste sammanställningen av hur många deltagare som finns i nuvarande förbund motsvara dessa bara drygt 10 procent av den tänkta målgruppen. Härav följer flera frågor, blanda annat om det faktiska behovet men också om vilka strategier som finns inom nuvarande förbund samt vilka långsiktiga strategier samordningsförbunden bör ha. Nuvarande samordningsförbund är mycket olika organiserade. Det finns länsförbund, kommungemensamma förbund, enskilda kommuner och kommundelar som bildar förbund. Storleken mätt i förbundens resurser eller invånare, varierar stort. Genom att

styrelsen är en egen juridisk person och agerar som en myndighet ställs höga krav på redovisning, juridik och effektivitet.

I samordningsförbunden pågår för närvarande en omfattande verksamhet och utvärdering av densamma. Det är ett lagkrav att verksamheten både skall följas upp och utvärderas. Samtidigt saknas från samordningsförbunden en mottaglighet av utvärderingars resultat. När man påvisar samhällsekonomisk lönsamhet kan de enskilda samverkansaktörerna inte ta ett gemensamt ansvar för verksamheten utan ser ofta sektorsnyttan som avgörande. Frågan om helhetssyn och ansvaret för denna behöver belysas.

Förbundens verksamhet är, som Statskontorets utvärdering visade, till stor del avhängig det engagemang som finns i styrelsen och/eller från den tjänsteman som verkar i förbundet. För att säkra samverkan över tid bör ytterligare strukturella förutsättningar utvecklas. Det kan vara att som Statskontoret föreslår att ta ett ”samlad grepp om rehabiliteringsfrågan”.

Samordningsförbunden har utvecklats utifrån ett lokalt perspektiv. För att det lokala arbetet skall fungera ändamålsenligt krävs ett centralt stöd. Under 2009 har myndigheterna bildat ett nationellt råd i syfte att möta detta behov.

71 samordningsförbund har dessutom bildat ett gemensamt nätverk (NNS) för att diskutera och lösa gemensamma frågor samt utbyta erfarenheter. I ett mer långsiktigt perspektiv bör man överväga hur det centrala stödet bör utformas både vad gäller roller och kompetens.

Samordningsförbunden är en struktur för samverkan kring rehabilitering. En struktur som har visat sig vara hållbar och kunnat överbrygga samverkanssvårigheter mellan myndigheter. En fråga uppstår därför om denna struktur även är användbar för andra samverkansbehov. I stället för att bygga nya strukturer vid samverkansbehov, det kan var både projektorienterade eller mer långsiktiga bör man pröva om samordningsförbundens struktur kan användas för detta ändamål. Ett bra exempel är de insatser som behövs kring nyanlända och som inte står nära arbetsmarknaden och där man bedömer att det finns behov av insatser från flera myndigheter. Här kan samordningsförbunden ha rollen av att samordna dessa insatser så att de blir effektiva. De investeringar som behövs för att få samverkan att fungera bör också användas rationellt, det vill säga det bör vara samhällsekonomiskt lönsamt att använda samordningsförbundens struktur för samverkan och eventuellt utveckla dessa former istället för att bygga nya alternativa strukturer som har likartade uppgifter. Frågan om samordningsförbund som en struktur för hela landet som kan inkludera olika samverkansaktiviteter bör därför prövas. Om samordningsförbund är etablerade i alla

kommuner blir det också mer naturligt att använda denna struktur för olika samverkansuppdrag.

Den långsiktiga osäkerhet som råder när det gäller finansieringen av Finsam är inte bra. Det är nödvändigt att denna fråga får en långsiktigare lösning. Regeringen bör se över hur samordningsförbundens roll i välfärdsarbetet kan stärkas samt hur samordningsförbundens struktur kan användas för målgrupper som idag inte inkluderas i förbundens verksamhet.

Maria Strömkvist (S)

Hans Unander (S)

Roza Güclü Hedin (S)